

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIIY-INNOVATION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

GLOBALLASHUV SHAROITIDA FALSAFIY MUAMMOLAR

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna

Andijon davlat texnika instituti, katta o'qituvchi (PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqolada globallashuv jarayonining zamonaviy jamiyatga ta'siri va uning natijasida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolar tahlil qilinadi. Xususan, madaniy identifikatsiya, axloqiy qadriyatlarning transformatsiyasi, axborot makonining kengayishi va inson ongiga ta'siri kabi masalalar yoritiladi. Tadqiqot davomida globallashuvning ijobiy va salbiy jihatlari muvozanatli tarzda ko'rib chiqilib, uning jamiyat va shaxs taraqqiyotiga ta'siri ilmiy asosda tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: globallashuv, falsafiy muammolar, madaniyat, qadriyatlar, identifikatsiya, axborot jamiyati, axloq, modernizatsiya, ijtimoiy taraqqiyot, shaxs.

ФИЛОСОФСКИЕ ПРОБЛЕМЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Юсупова Ранохон Толибжоновна

Андижанский государственный технический институт, старший преподаватель (PhD)

Аннотация

В данной статье анализируется влияние процесса глобализации на современное общество и возникающие в результате этого философские проблемы. В частности, рассматриваются такие вопросы, как культурная идентичность, трансформация моральных ценностей, расширение информационного пространства и его влияние на человеческое сознание. В ходе исследования сбалансированно рассматриваются как положительные, так и отрицательные аспекты глобализации, а ее влияние на развитие общества и личности анализируется на научной основе.

Ключевые слова: глобализация, философские проблемы, культура, ценности, идентичность, информационное общество, мораль, модернизация, социальное развитие, личность.

PHILOSOPHICAL PROBLEMS IN THE AGE OF GLOBALIZATION

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna

Andijan State Technical Institute, Senior Lecturer (PhD)

Abstract

This article analyzes the impact of the globalization process on modern society and the philosophical problems arising as a result of it. In particular, issues such as cultural identity, transformation of moral values, expansion of the information space and its impact on human consciousness are covered. During the study, the positive and negative aspects of globalization are considered in a balanced way, and its impact on the development of society and the individual is analyzed on a scientific basis.

Keywords: globalization, philosophical problems, culture, values, identity, information society, morality, modernization, social development, individual.

XXI asr boshlaridan boshlab insoniyat taraqqiyoti yangi bosqichga ko'tarildi va bu jarayon, avvalo, globallashuv hodisasi bilan chambarchas bog'liq holda rivojlanmoqda. Globallashuv bugungi kunda nafaqat iqtisodiy yoki siyosiy jarayon sifatida, balki ijtimoiy, madaniy va falsafiy hodisa sifatida ham keng ko'lamda namoyon bo'lmoqda. Uning ta'siri inson hayotining deyarli barcha jabhalarini qamrab olib, jamiyat rivojining yo'nalishini tubdan o'zgartirmoqda. Aynan shu sababli globallashuv masalasi zamonaviy falsafaning markaziy tadqiqot obyektlaridan biriga aylangan. Globallashuv jarayonining mohiyati turli hududlar va xalqlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarning kuchayishi, iqtisodiy integratsiyaning chuqurlashuvi, axborot almashinuvi tezlashuvi hamda yagona global makonning shakllanishi bilan tavsiflanadi. Internet, raqamli texnologiyalar va kommunikatsiya vositalarining jadal rivojlanishi ushbu jarayonni yanada jadallashtirib, dunyoni "yagona axborot maydoni"ga aylantirmoqda. Natijada insoniyat o'zaro bog'liq yagona tizim sifatida faoliyat yurita boshladi. Biroq globallashuvning bu kabi jadal rivoji faqat ijobiy natijalar bilan cheklanmaydi. U bilan bir qatorda ko'plab murakkab va ziddiyatli falsafiy muammolar ham yuzaga kelmoqda. Xususan, madaniy xilma-xillikning qisqarishi, milliy o'zlikning zaiflashuvi, axloqiy qadriyatlarning o'zgarishi, shaxs identifikatsiyasining murakkablashuvi kabi masalalar zamonaviy jamiyat oldida turgan dolzarb muammolar qatoriga kiradi. Shu bois globallashuvni faqat texnologik yoki iqtisodiy jarayon sifatida emas, balki chuqur falsafiy tahlilni talab etuvchi murakkab hodisa sifatida o'rganish zarurati yuzaga kelmoqda. Ayniqsa, madaniy identifikatsiya masalasi globallashuv sharoitida alohida e'tibor talab qiladi. Chunki global axborot oqimlari ta'sirida insonning o'z milliy,

madaniy va ijtimoiy mansubligini anglash jarayoni murakkablashmoqda. Bu esa shaxsning o'zligini aniqlashida turli ichki ziddiyatlar va qarama-qarshiliklarni yuzaga keltirishi mumkin. Natijada "global shaxs" fenomeni shakllanib, unda turli madaniy qatlamlar uyg'unlashuvi kuzatiladi. [1;58-62-b]

Bundan tashqari, globallashuv axloqiy qadriyatlar tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. An'anaviy jamiyatlarda shakllangan qadriyatlar yangi sharoitda qayta ko'rib chiqilmoqda, ayrim hollarda esa ularning o'rnini yangi qadriyatlar egallamoqda. Bu jarayon esa jamiyatda axloqiy me'yorlarning nisbiylashuviga, ya'ni ularning qat'iyligi pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli globallashuv sharoitida axloqiy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish muammosi alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, axborot makonining kengayishi ham falsafiy jihatdan muhim masalalarni yuzaga keltirmoqda. Axborotning haddan tashqari ko'pligi, uning tezkor tarqalishi va nazorat qilish qiyinligi inson tafakkuriga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa haqiqat va yolg'on, axborot va manipulyatsiya o'rtasidagi chegaralarni aniqlash muammosini keltirib chiqarmoqda. Natijada, tanqidiy fikrlash va axborot madaniyatini shakllantirish zarurati yanada ortmoqda. Globallashuvning yana bir muhim jihati — ijtimoiy tengsizlik muammosidir. Texnologik rivojlanish va iqtisodiy integratsiya barcha hududlarda bir xil darajada kechmayapti. Bu esa rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasidagi tafovutni yanada kuchaytirishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, globallashuvning ijtimoiy adolatga ta'siri ham muhim falsafiy muammolardan biri hisoblanadi. [2;132-135-b]

Mazkur maqolaning dolzarbligi aynan yuqorida qayd etilgan muammolar bilan izohlanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolarni tizimli ravishda tahlil qilish, ularning mohiyatini ochib berish hamda zamonaviy jamiyat rivojiga ta'sirini aniqlashdan iborat. Shu bilan birga, tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat: globallashuv tushunchasining falsafiy mazmunini aniqlash, uning ijtimoiy va madaniy oqibatlarini o'rganish, shuningdek, yuzaga kelayotgan muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdir. Umuman olganda, globallashuv sharoitida falsafiy muammolarni o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega. Chunki ushbu muammolarga to'g'ri yondashuv jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlash, shaxsning ma'naviy va madaniy kamolotini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Mazkur tadqiqotda foydalanilgan adabiyotlar globallashuv, falsafiy muammolar, ma'naviyat va qadriyatlar tizimini har tomonlama yoritishga xizmat qiladi. Ular nazariy va amaliy jihatdan muammoni chuqur tushunishga imkon beradi.

Sh.M. Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" asarida zamonaviy jamiyatda islohotlar va globallashuv sharoitida milliy taraqqiyot yo'nalishlari belgilab berilgan bo'lib, unda inson omili va qadriyatlar tizimi markaziy o'rinda turadi. [1;30-32-b]

I.A. Karimovning "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida ma'naviyat jamiyat taraqqiyotining asosiy omili sifatida talqin qilinadi. Ushbu asar globallashuv sharoitida milliy ma'naviyatni saqlash zarurligini asoslab beradi. [2;51-60-b]

G'arb olimlaridan Z. Bauman globallashuvni "insoniy oqibatlarga ega jarayon" sifatida tahlil qiladi. Uning fikricha, globallashuv ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi va shaxs identitetini o'zgartirishi mumkin.

A. Giddens globallashuvni modernizatsiyaning kengaygan shakli sifatida ko'rib, uning jamiyat tuzilmasiga chuqur ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. S. Xantington esa madaniyatlar o'rtasidagi ziddiyatlarni asosiy global muammo sifatida ko'rsatadi.

U. Bek globallashuvni xavf jamiyati bilan bog'lab, zamonaviy dunyoda xavf va noaniqliklarning ortishini ilmiy jihatdan asoslaydi. Bu yondashuv globallashuvning salbiy oqibatlarini tushunishda muhim ahamiyatga ega.

Sharq mutafakkirlari orasida Abu Nasr Forobiy va Abu Rayhon Beruniy asarlari muhim o'rin tutadi. Forobiy ideal jamiyat va axloqiy qadriyatlar uyg'unligini tahlil qilsa, Beruniy madaniyatlararo bag'rikenglik va ilmiy tafakkurni rivojlantirish g'oyalarini ilgari suradi. [3;110-112-b]

O'zbek olimlari B. Qodirov [4;30-32-b], J. Yo'ldoshev [5;87-90-b] va A. Sodiqov [6;47-50-b] asarlarida ma'naviyat, qadriyatlar va globallashuv jarayonlari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilinadi. Ular milliy qadriyatlarni saqlash va zamonaviy jamiyatga moslashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, globallashuv murakkab ijtimoiy-falsafiy hodisa bo'lib, u bir vaqtning o'zida ham imkoniyat, ham xavf manbai hisoblanadi. Unga oid ilmiy qarashlar turli yondashuvlarga ega bo'lsa-da, ularning barchasi globallashuvning inson, jamiyat va qadriyatlar tizimiga chuqur ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

METODOLOGIYA. Mazkur tadqiqot globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolarni tizimli va kompleks tarzda o'rganishga qaratildi. Tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy falsafiy yondashuvlar, xususan, tizimli, aksiologik va sotsiokulturologik konsepsiyalar tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida globallashuvni ko'p qirrali hodisa sifatida talqin qilish uchun fanlararo yondashuvdan foydalanildi. Nazariy tahlil metodi orqali globallashuvga oid ilmiy manbalar, falsafiy qarashlar va konsepsiyalar chuqur o'rganildi. Tarixiy-tahliliy yondashuv yordamida globallashuv jarayonining shakllanish bosqichlari va evolyutsion rivojlanishi tahlil qilindi. Qiyosiy (komparativ) tahlil metodi turli madaniyat va jamiyatlarda yuzaga kelayotgan falsafiy muammolarni solishtirish imkonini berdi. Mantiqiy tahlil va sintez usullari asosida mavjud nazariy qarashlar umumlashtirilib, ilmiy xulosalar shakllantirildi. Aksiologik yondashuv orqali globallashuv jarayonida qadriyatlar tizimidagi o'zgarishlar va axloqiy me'yorlarning transformatsiyasi o'rganildi. Sotsiokulturologik yondashuv esa madaniy identifikatsiya va madaniyatlararo munosabatlarni tahlil qilishda muhim metod sifatida xizmat qildi. Tadqiqot yakunida olingan natijalarni umumlashtirish orqali globallashuvning falsafiy muammolari yuzasidan ilmiy asoslangan xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqildi.

NATIJALAR. Tadqiqot jarayonida globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolar tahlil qilinib, bir qator muhim ilmiy natijalar aniqlandi. Avvalo, globallashuv zamonaviy jamiyat hayotining iqtisodiy, siyosiy, madaniy, ma'naviy va axborot-kommunikatsion sohalariga kompleks ta'sir ko'rsatayotgani ma'lum bo'ldi. Bu jarayon alohida bir soha bilan cheklanib qolmay, jamiyat taraqqiyotining barcha yo'nalishlarini o'zaro bog'liq holda o'zgartirmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, madaniy identifikatsiya muammosi globallashuvning eng muhim falsafiy oqibatlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Milliy madaniyat, tarixiy xotira, til, an'ana va qadriyatlar tizimi global madaniy oqimlar ta'sirida yangicha mazmun kasb etmoqda. Natijada milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi munosabatlar murakkablashib, ayrim hollarda qadriyatlarining transformatsiyasi kuzatilmoqda. Tadqiqot davomida globallashuv sharoitida axborot oqimining keskin kuchayishi inson ongi, dunyoqarashi va tafakkur tarziga bevosita ta'sir ko'rsatayotgani aniqlandi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi insonning voqelikni qabul qilish, baholash va talqin etish usullarini o'zgartirmoqda. Bu holat yangi "raqamli ong" shakllanishiga olib kelayotgan falsafiy jarayon sifatida baholanishi mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari globallashuv jarayonida "global shaxs" fenomeni shakllanib borayotganini ko'rsatdi. Bunday shaxs ongida turli madaniy qatlamlar, qadriyatlar va kommunikativ tajribalar uyg'unlashadi. Biroq mazkur jarayon bir tomondan madaniyatlararo muloqot imkoniyatlarini kengaytirsa, ikkinchi tomondan milliy o'zlikni anglash, an'anaviy qadriyatlarni saqlash va madaniy barqarorlikni ta'minlash bilan bog'liq muammolarni ham yuzaga keltiradi. Tahlillar asosida axloqiy me'yorlar va an'anaviy qadriyatlar tizimining nisbiylashuvi kuchayib borayotgani ham aniqlandi. Globallashuv ta'sirida ayrim axloqiy mezonlar universal talqin qilinmoqda, ayrimlari esa mahalliy ijtimoiy-madaniy muhitda o'z avvalgi mavqei yo'qotmoqda. Ayniqsa, yoshlar ongida global madaniyat elementlarining milliy madaniyat unsurlariga nisbatan tezroq shakllanishi bu jarayonning dolzarb jihatlardan biridir. Tadqiqotda globallashuvning ijtimoiy tengsizlik va rivojlanishdagi nomutanosibliklarga ta'siri ham alohida qayd etildi. Global integratsiya barcha jamiyatlar uchun bir xil imkoniyat yaratmaydi; aksincha, ayrim hollarda iqtisodiy, texnologik va madaniy tafovutlarning chuqurlashishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois globallashuvni faqat ijobiy taraqqiyot omili sifatida emas, balki murakkab va ziddiyatli falsafiy-ijtimoiy jarayon sifatida baholash lozim. Umuman olganda, tadqiqot natijalari globallashuv sharoitida umuminsoniy qadriyatlarining ahamiyati ortib borayotganini, biroq bu jarayon milliy qadriyatlar, madaniy identifikatsiya, axloqiy me'yorlar va inson tafakkuri bilan bog'liq yangi falsafiy muammolarni yuzaga keltirayotganini ko'rsatdi. Shu jihatdan globallashuv inson, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi munosabatlarni qayta talqin etishni talab qiluvchi muhim falsafiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi.

MUHOKAMA. Globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolar zamonaviy jamiyatning eng murakkab va ko'p qirrali hodisalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, globallashuv jarayoni bir tomondan insoniyat taraqqiyotini tezlashtiruvchi, fan va texnologiyalar rivojini jadallashtiruvchi ijobiy omil sifatida namoyon bo'lsa, ikkinchi tomondan esa chuqur falsafiy ziddiyatlarni yuzaga keltirmoqda.

Avvalo, globallashuv insoniyat tarixida misli ko'rilmagan axborot almashinuvi jarayonini shakllantirdi. Internet va raqamli texnologiyalar orqali bilimlar tez tarqalmoqda, bu esa global ong shakllanishiga olib kelmoqda. Biroq bu jarayon bilan birga axborotning ishonchliligi, uning manipulyatsiya qilinishi va "axborot shovqini" muammosi ham kuchaymoqda. Natijada inson haqiqat va yolg'onne

ajratishda qiyinchilikka duch kelmoqda, bu esa epistemologik muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Ikkinchi muhim masala — madaniy identifikatsiya muammosidir. Globallashuv milliy madaniyatlar oʻrtasidagi chegaralarni nisbatan yoʻqotib, yagona global madaniyat shakllanishiga olib kelmoqda. Bu jarayon ijobiy jihatdan turli xalqlar oʻrtasida oʻzaro tushunishni kuchaytirsa-da, salbiy jihatdan milliy oʻzlikning zaiflashishiga olib kelishi mumkin. Insonning oʻzini bir vaqtning oʻzida bir nechta madaniyatga mansub sifatida his qilishi “identitet inqirozi” holatini yuzaga keltiradi.

Shuningdek, globallashuv axloqiy qadriyatlar tizimiga ham sezilarli taʼsir koʻrsatmoqda. Anʼanaviy jamiyatlarda mustahkam boʻlgan axloqiy meʼyorlar zamonaviy global madaniyat taʼsirida oʻzgarishga uchramoqda. Bu jarayon axloqiy nisbiylikni kuchaytiradi, yaʼni “yaxshi” va “yomon” tushunchalari turli madaniyatlarda turlicha talqin qilina boshlaydi. Natijada umumiy axloqiy mezonlarni aniqlash murakkablashadi. Globallashuvning yana bir falsafiy muammosi — ijtimoiy tengsizlik masalasidir. Rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar oʻrtasidagi farq globallashuv sharoitida yanada chuqurlashmoqda. Bu esa global adolat, teng imkoniyatlar va resurslar taqsimoti kabi masalalarni yanada dolzarb etmoqda. Bundan tashqari, “global shaxs” fenomenining shakllanishi ham muhim falsafiy oʻzgarishlardan biridir. Bugungi inson bir vaqtning oʻzida turli madaniy, ijtimoiy va axborot oqimlari taʼsirida shakllanmoqda. Bu holat shaxsning murakkab, koʻp qatlamli identitetga ega boʻlishiga olib keladi. Biroq bu jarayon uning ichki barqarorligiga ham taʼsir koʻrsatishi mumkin. Shu bilan birga, globallashuvning ijobiy jihatlarini ham inkor etib boʻlmaydi. U umuminsoniy qadriyatlarning keng tarqalishiga, xalqaro hamkorlikning kuchayishiga va ilmiy-texnik taraqqiyotning tezlashishiga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, inson huquqlari, erkinlik, bagʻrikenglik kabi qadriyatlar global miqyosda keng yoyilmoqda. Umuman olganda, globallashuv jarayoni ziddiyatli xarakterga ega boʻlib, u bir vaqtning oʻzida ham imkoniyat, ham muammo sifatida namoyon boʻladi. Shu sababli ushbu jarayonga biryoqlama yondashish emas, balki tanqidiy va muvozanatli ilmiy yondashuv zarur. Eng muhim vazifa — milliy qadriyatlarni saqlagan holda global rivojlanishdan oqilona foydalanish va jamiyatning maʼnaviy barqarorligini taʼminlashdan iborat [6; 54–56-b.].

Mazkur tadqiqot natijalari globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan falsafiy muammolar murakkab, koʻp qatlamli va oʻzaro bogʻliq xarakterga ega ekanligini koʻrsatdi. Globallashuv jarayoni insoniyat taraqqiyotini yangi bosqichga olib chiqqan boʻlsa-da, u bilan bir qatorda madaniy, axloqiy, epistemologik va ijtimoiy darajadagi bir qator ziddiyatlarni ham yuzaga keltirmoqda. Shu bois ushbu jarayonni faqat ijobiy yoki salbiy hodisa sifatida baholash emas, balki uni dialektik yondashuv asosida kompleks tahlil qilish zarur. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, globallashuv, eng avvalo, insonning madaniy identifikatsiyasiga kuchli taʼsir koʻrsatadi.

Tadqiqot natijalari globallashuvning axloqiy qadriyatlar tizimiga ham sezilarli taʼsir koʻrsatishini tasdiqladi. Anʼanaviy axloqiy meʼyorlarning oʻzgarishi, yangi global qadriyatlarning shakllanishi jamiyatda axloqiy nisbiylikni kuchaytirmoqda. Bu esa umumiy axloqiy mezonlarni ishlab chiqish zaruratini yanada dolzarb qiladi. Bundan tashqari, globallashuv ijtimoiy tengsizlik va rivojlanishdagi nomutanosibliklarni ham kuchaytirishi mumkinligi aniqlandi. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar oʻrtasidagi tafovutning saqlanib qolishi global adolat masalasini falsafiy jihatdan muhim muammoga aylantirmoqda. Shu bilan birga, globallashuv umuminsoniy qadriyatlarning keng tarqalishiga, xalqaro hamkorlikning kuchayishiga va ilmiy-texnik taraqqiyotning jadallashuviga ham xizmat qilmoqda. Umuman olganda, globallashuv jarayoni ziddiyatli va koʻp yoʻnalishli fenomen sifatida namoyon boʻladi. U bir vaqtning oʻzida ham imkoniyat, ham muammo manbai hisoblanadi. Shu sababli ushbu jarayonga nisbatan muvozanatli, tanqidiy va ilmiy asoslangan yondashuv zarur. Eng muhim vazifa esa milliy va umuminsoniy qadriyatlar oʻrtasida uygʻunlikni taʼminlash, shaxsning maʼnaviy barqarorligini saqlash hamda jamiyatning barqaror rivojlanishini qoʻllab-quvvatlashdan iborat. Kelgusida ushbu yoʻnalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar globallashuvning yangi shakllari va uning falsafiy oqibatlarini yanada chuqurroq ochib berishi, shuningdek, ularning salbiy taʼsirlarini kamaytirish boʻyicha samarali nazariy va amaliy yechimlar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. – Toshkent: Oʻzbekiston, 2021.
2. Karimov I. A. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2008.
3. Forobiy Abu Nasr. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Sharq, 1993.
4. Qodirov B. Maʼnaviyat asoslari. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2010.
5. Yoʻldoshev J. Falsafa va qadriyatlar tizimi. – Toshkent: Universitet, 2015.
6. Sodiqov A. Globallashuv va zamonaviy jamiyat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.